

AJANKOHTAISTA SUOMEKSI

2021-02-13

Programmanus

av Heidi Liekola

Moikka ja tervetuloa kuuntelemaan yläasteikäisille suunnattua UR:n ohjelmaa *Ajankohtaista suomeksi*. Minä olen Heidi Liekola, ja tässä ohjelmassa perehdymme Ruotsinsuomalaisten ja Kalevalan päivään seuraavin aihein:

Ruotsinsuomalaisuuden pioneeri Gottlund oli hauska heppu
Tutkija neuvoo kansalliseepos Kalevalan saloihin
Ja lopuksi musiikkia suomalaiselta naisräppäritä

Ruotsinsuomalaisuuden pioneeri Gottlund oli hauska heppu

Ruotsinsuomalaisten päivää vietetään 24. helmikuuta. Juhlapäiväksi on valittu kansanperinteen kerääjän Carl Axel Gottlundin syntymäpäivä, sillä häntä pidetään ruotsinsuomalaisuuden pioneerina, kertoo opettaja Anna-Mari Ojutkangas-Hedlund:

Anna-Mari Ojutkangas-Hedlund

Gottlundhan oli tämä meidän kuuluisa, ruotsinsuomalaisten tärkeän historian, metsäsuomalaisten historian tutkija.

Totta kai on tärkeä lapsille, että ne tuntevat oman suvun historian, mistä ne mummot ja papat ja esi-isät ja esiäidit, mistä ne Suomesta tulivat tänne ja miksikä ne tulivat. Mutta sitten tämä - että tämä - päivä on nimenomaan Gottlundin syntymäpäivä niin se osoittaa sitä, että meillä on pitkä historia täällä. Muutto on ollut vanhaa, sitä on sieltä 1600-luvulta lähtien suomalaiset ovat tulleet tänne.

Ojutkangas-Hedlund huomasi opettajan työssään, että Gottlundin historia kiinnostaa. Niinpä hän loi kuvittaja Markku Huovilan kanssa **oppimateriaalin*** Gottlundin ensimmäisestä matkasta suomalaismaalle Taalainmaalle.

Anna-Mari Ojutkangas-Hedlund

Gottlund oli nuori. Gottlund oli 22-vuotias silloin, kun hän lähti tälle reissulle. Mä olen halunnut kuvata sellaisen Gottlundin, joka sieltä päiväkirjoista välittyy: iloisen, reippaan, uteliaan nuoren miehen, joka haluaa pitää myös kovasti hauskaa. Mutta ottaa tämän työnsä metsäsuomalaisten tutkijana todella vakavasti. Toivon, että se Gottlund jäisi oppilaiden mieleen sellaisena kiinnostavana, hauskana heppuna.

* <https://www.isof.se/om-oss/for-dig-i-skolan/laromedel-nationella-minoritetsprak/laromedel-i-finska/gottlund-taalainmaalla-1817/gottlund-taalainmaalla-1817.html>

pioneeri
/uranuurtaja
pionjär/banbrytare
heppu (kaveri,
mies)
kille, snubbe
kansanperinne
folklore, folkminne
kuuluisa
beromd, känd
metsäsuomalaiset
skogsfinnar
tutkija
forskare
nimenomaan
särskilt, absolut
kuvata
skildra
päiväkirja
dagbok
reipas
hurtig, modig
utelias
nyfiken
vakavasti
seriöst

Tutkija neuvoo kansalliseepos Kalevalan saloihin

Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivää vietetään Suomessa 28. helmikuuta. Kalevala on Suomen kansalliseepos, joka perustuu Elias Lönnrotin keräämiin suomalais-karjalaisiin runoihin. Teoksella on ollut tärkeä merkitys suomen kielen kehitykselle. Mutta kiinnostaako runomittainen eepos nuoria, kysyy toimittaja Matilda Peltonen Helsingin yliopiston folkloristiikan professori Lotte Tarkalta.

*Lotte Tarkka, Helsingin yliopiston folkloristiikan professori
Kyllä nyt taas kiinnostaa. Siinä on semmoista pientä aaltoliikettä aina. Aina silloin kun nuoriso jostain syystä kiinnostuu suomalaisesta mytologiasta ja kansanuskosta eli tavallaan muinaisuskosta, niin samaan aikaan nousee kiinnostus Kalevalaan. Siinä on tietysti ehkä jonkunlaista romantiikkaa, ja jonkinlaista eksoottista, että onpa hurjaa ja jännää aineistoa. Että aika paljon opiskelijoita kiinnostaa suomalaisen ajattelun ja uskonelämän alkeismuodot, varhaiset muodot.*

Kalevalan runomittaan pääsee tutkijan mukaan parhaiten sisään kuuntelemalla. Kalevala inspiroi kulttuurintekijöitä tulkintoihin.

*Lotte Tarkka, Helsingin yliopiston folkloristiikan professori
Ihan selkeästi vieläkin kulttuurielämässä sitä versioidaan jatkuvasti. Siitä tehdään uusia taiteellisia tulkintoja. Se on mitta, joka on kasvanut suomen kielestä ja sen takia se on hyvin suomalaisten suihin sopiva mitta. Jos siihen haluaa jotenkin astua sisään, niin kannattaa kuunnella ja kuunnella ja kuunnella, siihen poljento on pääse aika hyvin mukaan vaan kuuntelemalla tai lukemalla - ei opettelemalla.*

Musiikkia suomalaiselta naisräppärltä

Helsinkiläinen Yeboyah viittaa tuoreessa *Mitä tarviit* -kappaleessaan Kalevalaan.

*(Mun isovanhemmat on sotapakolaisii Karjalasta
Evakkoja jotka rakens uuden kodin Anjalasta)
Toiset kultarannikolta siks on niin rich
Mul on näkökulmii monta, oon scenen plot twist
Louhi halus massii ja myi tyttärensä
Joukahainen kusi hommat lupas Aion siit hyvästä
Aino hukuttautu ku ei kestäny Väinämöistä
Mut ajat muuttuu ja teen voittoi häviöist*

*Nyt on munlaisten vuoro räppää sedät suohon
Uus runouden muoto yksinäisten tietäjien kuoro
Joskus tuntuu et mun lähtökohta huono
Mut ei aidan toisel puolel oo vihreempää ruohoo*

kansalliseepos
nationalepos
kerätä
samla
runo
dikt
runomitta
runometer
aaltoliike
vågrörelse
kansanusko
folktrö
aineisto
material
tulkinta
tolkning
poljento
rytm

massi
stålar
kusta hommat
sabba något
hukuttautu
dränka sig
kestää
tåla
räpätä sedät
suohon
battla - 'sjunga
ner i ett kärr

Tässä kaikki tällä kertaa. Kuullaan taas!